

של הגדה - לעבר-הירדן

היכן עוברים הירקות לעמאן, בורכס לכחיית? אהה, אמר האיש, ועיניו הממוזרות נצצו, כאילו אמר: "עכשיו אני יודע מה אתם מחפשים במקום נידח זה". ובכן, זה כמה קילומטרים צפונה במקום הקרוי תל-אל-סוס. עוברים כל היום. לא בילה, רק ביום. הרבה הרבה.

רחוב אלנבי כלב המידבר

פענו צפונה. עוד כמה קילומטרים. מסכיב - מידבר שומם. שומם וריק. לפתע - תימרת אבק. משאית ועוד אחת. ועוד אחת.

הם ירדו מן הכביש. נסענו אחריהן. האבק מילא את החלל. כל מכונית הרימה מאחוריה ענן. כמו אנונימלחמה המניחה מסך עשן. יצאתי כדי לנקות את השמשה. שקעתי באבק עד מעל לקרסולים.

התנועה היתה פנטסטית. משאית אחרי משאית. רחוב אלנבי כלב מידבר. כמו ב- שוק היסטוני. כל המשאיות הבאות - עמוסות תיבות ירקות. כל המשאיות החוזרות - ריקות. לכל המשאיות - מיספרים ירדניים.

אחרי קילומטר או שניים, ביקתה ישנה בלב המישור. שם עמדו בתור כעשרים משאיות. הנהגים עמדו בתור ליד הביקתה. קיבלו מחייל אישור כלשהו, והבישו בדרך. בקצב של משאית אחת לכל כמה דקות.

רוב המשאיות היו עמוסות פירות וירקות. המיועדים לכחיית. אחדות נשאו מטלטלים ונשים. עובדי הגדה העוברים לירדן. חייל אויב בדק את העודות, והתנדב להילחם אלינו אל הנהר, כדי שנוכל לצלם את המשאיות העוברות במי-הירדן הרדודים. אין כאן גשר.

לפתע צו סרן. "מי אתם?" הראיתי לו את התעודה הצבאית, המעידה כי לח"כ אורי אבנרי ולמלווים מותר לנוע בכל מקום בגדה המערבית. למראה השם, החמיצו פני הסרן עוד יותר.

"התעודה הזאת לא שווה פה כלום," אמר בגסות. "תסחוב מיד ותסתלק מכאן!" התייעצנו כמה דקות. ירדתי שוב אל הסרן, ביקשתי להתקשר עם מפקדיו. הוא ענה בגסות ברוסאלית עוד יותר: "אמרת לך להסתלק מיד. אם אראה אותך כאן בעוד דקה, אפעל נגדך." כמה חיילים חמושים עקבו אחרי דבריו בהנאה. "אנחנו מנתניה," הסבירו.

סיפור רע על הערבים

יזמנו את המקום, ונסענו. החלטנו לבדוק מניין באות המשאיות. זה היה קל, לפי תמרות האבק.

הן לא באו בכביש שלאורך הירדן, וכמונה, אלא בדרך צדדית, המובילה משכם צפונה, דרך הכפר תובאס (היא תבק התניכית), לעבר בית-שאן. זהו כביש סוג ב'. הנוף הוא מרהיב. עברנו נהל קטן, העובר על פני הכביש. הוא היה רק אחד הנחלים הזורמים שהפתיעו אותנו ביום זה - לפחות שלושה נחלים של מים זורמים, בין אזור שכם והירדן, בארץ נהדרת זו - ליבה של ארץ-ישראל.

בצד הכביש עמד ערבי צעיר בערימת תבואה. הוא זרה את החיטה בקילושן כמו בימי קדם. ירדנו כדי לצלמו. הוא חיך לעברנו. "בבקשה, אל תצלמו," אמר באנגלית. אנגלית טובה, לאפתעתנו. "מדוע?" שאלנו.

"אתם תעשו סיפור רע על הערבים," אמר.

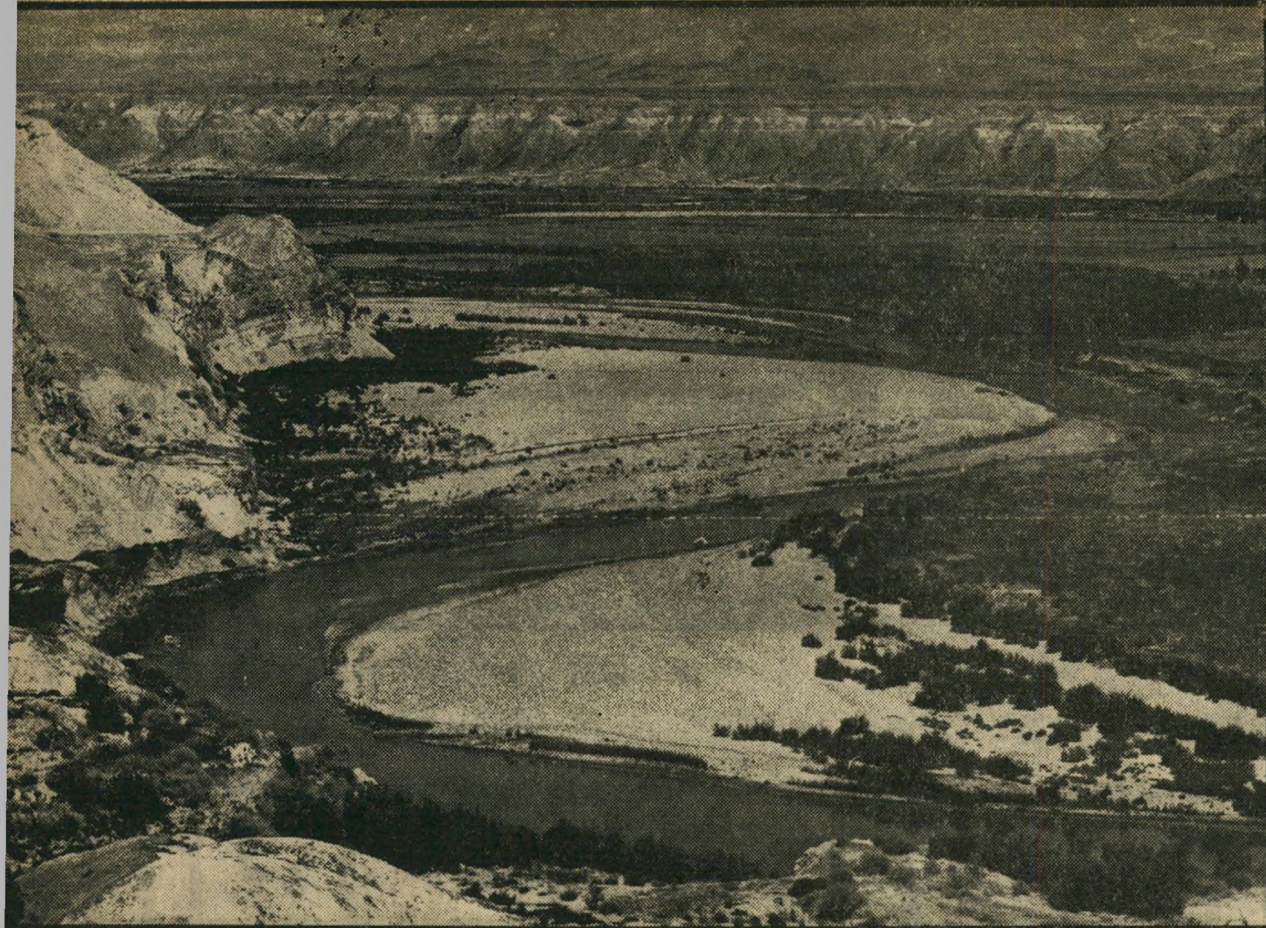
"למה סיפור רע? אולי סיפור טוב?" הצעיר לא שוכנע. אין ספק שעבר בית ספר תיכוני, ושהוא מתבייש בנחשלות כפרו. לבסוף הרשה לצלם.

השכן האבוד-קישק

ענת דימדומים. לפתע, משמאל לי כביש - תמונה מקסימה. שכט תניכי בימי האבות.

שדה שטוח. כמה עצים. ביניהם - אוהי לים אחדים. הגברים ליד ערימות התבואה, זורים. הנשים מכינות אוכל. כלבים מתרוצצים. ילדים. דינדון פעמונים של עזים ו- גמלים כורעים. סופו של יום עמל. הכל רגוע, מוכן לערב. אחרי החום המעיק של היום, רוח קרירה קלה.

הגברים מנופפים לנו מרחוק לשלום. הילדים צועקים "שלום!" אחרי כמה מאות מטרים, הכפר תובאס. שוב צועקים הילדים "שלום!" שוב עונים הגברים ברצינות מכובדת לברכתנו. לא היה שמץ התרפסות או חנופה. היינו

הירדן, הירדן באמצע

הנהר מתפתל בין הגדה המזרחית בידי ישראל, משמאל, לבין עבר צפון נגשר דמיה. אל-סוס, מקום המעבר של משאיות הירקות, כשלושים קילומטרים מן הנהר. מצפון לנגשר, הנהר כאן רחב יותר מאשר במקום המעבר הקבוע.

שלושה אנשים, בלתי-מוזיגים. הם יכלו לקלל אותנו. הם יכלו להקדיר פניהם לעברנו הם יכלו להתעלם מאיתנו. תחת זאת בירכנו כל שום דמיה לירדן, מימין. נוף זה אופייני לכל הדרך בין נגשר דמיה לבין תל- צפון נגשר דמיה. אל-סוס, מקום המעבר של משאיות הירקות, כשלושים קילומטרים מן הנהר. מצפון לנגשר, הנהר כאן רחב יותר מאשר במקום המעבר הקבוע.

בית-לחם, הרגילים להוציא כסף מתיירים. אלא כסתם ילדים, שלמדו מילה חדשה ורצו לבדוק את השפעתה. יותר מכל סימן אחר, העיד הדבר על חוסר-עיונות באוכלוסייה. ילדים אינם מחביאים רגשות. והם שומעים מה נאמר בבית. העדר זה של עוינות, בחבל-ארץ הנחשב לאנטי-יהודי קיצוני מימי-ימיה, היה ה- אפתעה העיקרית של היום. קראנו בעיתון גם על אנשים שמצאו בכל מקום שיגאה ושיטנה. אני חושד שהם נשאו את השיגאה עימם, ומצאו את אשר חשבו למצוא. במשך כל היום, בין שכם והירדן, היו לנו עשרות מיפגשים זעירים, בלתי-אמצעיים. לפעמים רק החלפת חיך, לפעמים החלפת כמה מלים. בקשת כיוון, שאלה לשם המקום. לא ראיתי שום שיגאה, גם לא שום פחד. רק אויבות מכובדות, קצת סקרנות, הרבה גאווה, ולעיתים גם ירדות אנושית פשוטה. האם פירוש הדבר שהם אוהבים את ישראל. בחודאי שלא. במישור הפוליטי, הם בחודאי ערבים לאומנים. אך פירוש הדבר שאין עוינות אינסטינקטיבית לישראלים, כי בני-אדם, כל עוד הם מתנהגים באדיבות ובכבוד.

קודם לכן, בצהריים, מצפון לדמיה, בלב הנוף הצחיח, הגענו לפאטה מורגאנה. כך חשכנו, תחילה. בחום הנורא. בו הרגשנו כאילו גופנו התייבש לגמרי, ראינו לפנינו צנור גדול, ומתוכו קולחים בעליצות קילוחי מים לתוך בריכה קטנה. רחצנו את עצמנו במים הקרירים והתכוננו להתרחץ בבריכה, כשראיתי ערבי בודד, שרוע בצל ומנמנם. ניגשתי. הוא קפץ ממקומו, הציע לי תה. אחר כך התעקש להראות לי את המשאבה, המוציאה את הפלא מחיק האדמה, בעומק של 110 מטרים. תוך כדי כך התעניין מניין אני. פניו אורו כשסיפרתי לו שאני מתג- אביב. הוא גילה לי שאנחנו, בעצם, שכנים. כי הוא בא מאבדק-קישק. בשתי אצבעות מתחככות הוא עשה תנועה של שכנות.

יובה בצד הירדן

לילה ירד. המטיילים הישראלים היו מעטים, המזדמנים לסביבה זו, כבר חזרו הביתה. עצרנו בכפר הקטן, בעל מפלי-דמים, בו מסתעף הכביש לתובאס מן הכביש לדמיה. אחד היובלים עובר בגן קטן. בלג הגן ברכה זעירה. כמה מוכרי-גוזו צעירים מקררים בה את בקבוקיהם במים הקרים. ישבנו. החלפנו כמה מלים. השוינו מלים ערביות ועיבריות. הבטנו בהר עיבל, ה- מתנשא ממול. הקשבנו לקולותיו של כפר המתכונן לילה. סיפרנו לצעירים על ישראל, על תל-אביב הגדולה והרחוקה. מרחק של פחות משעה.

הארץ יפה כל-כך. יכולנו לחיות בה, כולנו, בשלווה. אילו היתה לנו מידה של כולמתיים.

הבית בתוך הפרדס

זהו הבית הלבן, המציץ מבין העצים, המתואר ב- כתבה. הירדן עובר בחורשה. מאחוריו - הרי עבר- הירדן. מלפנים: שלטי-אזהרה של מוקשים. הצלם צילם תמונה זו לפני הפגישה עם הערבים.

הנהר בין העצים

בעל הפרדס משוחח עם אורי אבנרי. כמה צעדים מ- אחוריו: נהר הירדן, העובר בין העצים, כשרוחבו שלושה-ארבעה מטרים. נקודה זו נמצאת כחמישה קילומטרים מזרעם למעבר-הירקות.